

Na Štajerskem in na Goriškem pa so slovenske izdaje v deželnih zakonih le oficijalni — žal, prepogostoma slabi — prevodi polnovernega izvirnika. Glede na to, da so ti prevodi uradni, si Klavžar v navedeni knjigi ni upal premeniti besedila deželnega zakonika, ampak je le dostavljal slabim ali napačnim izrazom popravljajoče opomnje ter nekoliko opilil zastarele oblike. Držal se je torej v obče tistega načela kot dr. Kavčič pri izdaji kazenskega zakonika in kazensko-pravdnega reda, kateri v uvodnih besedah tema zakonikoma svoje postopanje podrobneje razlaga in utemeljuje.

Drugače je ravnal dr. Dečko v knjigi, kateri veljajo te vrstice. V „uvodnih besedah“ on sam o tem piše: „Ko sem se lotil dela, da priredim zbirko zakonov, zadevajočih posle občinskega področja, uvidel sem kmalo, da je izdaja dež. zakonika v slov. jeziku za to neporabna. Ko sem primerjal slovensko izdajo s prvotnim, nemškim tekstom, uveril sem se, da ne pove slovenska izdaja tega, kar pravi nemški tekst, ali da je tako nerazumljivo povedano, da sem pravi zmisel zakona pogoditi mogel še le iz nemškega izvirnika. Sklenil sem toraj, da vzamem slovensko izdajo deželnega zakonika samo za podlago nameravani zbirki, da pa vsak zakon, verno držeč se izvirnika, pregledam in prepilim paragraf za paragrafom“. — Gledé na pogostoma zares slabo slovenščino v slovenski izdaji štajerskega deželnega zakonika temu načelu ne moremo ugovarjati, toda mi bi jedno želeli, kar bi naj čislani pisatelj v poštev jemal pri izdaji daljnih zvezkov. Kakor smo zgoraj omenili, je slovenski tekst kranjskih deželnih zakonov istotako avtentičen kot nemški, oba določuje zakonodavec sam in kjer se torej, slovensko uradovaje, upiraš na določila kranjskih deželnih zakonov, rabiti moraš za tam urejene reči tiste izraze, katere je določil zakonodavec. Zaradi tega pa bi v interesu jednotne pisave bilo želeli, naj tudi izvenkranjski Slovenci, kedar pišejo o takih rečeh, upotrebijo tistih slovenskih besed, katere so določene v kranjskem deželnem zakonodavstvu, ako niso naravnost nepravilne in zavržne. Ko bi se g. pisatelj tega držal, ne bi nahajali v knjigi besede „lovski počitek“ za prepovedani lovski čas, ne besed: „volitveni red“, „volitveni razdelek“, „družinski zakon“, „družinska knjižica“ i. t. d., katerih kranjsko deželno zakonodavstvo, vsaj v zadnjem desetletji, več ne pozna.

Zunanja oblika knjige je jako lepa in primerna ter dela čast tiskarni D. Hribarjevi v Celji, katera je knjigo tudi založila in kjer se dobiva po 1 gld. 80 kr., v platno vezana po 2 gld. 20 kr.

Dr. J. Babnik.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Prepoved, da društvo ni smelo zborovati letos dne 19. septembra v Laškem trgu, bila je predmet kritiki tudi v poslanski zbornici državnega zbora. V plenarni seji je dne 16. pr. meseca poslanec g. dr. Ferjančič v svojem govoru povedal tudi

(po stenografičnem zapisniku) nastopno: „... Nedavno tega priredilo je pravniško društvo „Pravnik“, kateremu je sedež v Ljubljani, izlet v Laški trg, ker ni delovanje njegovo utešnjeno po deželnih mejah in ker se je hotelo približati štajerskim svojim članom. Zajedno z izletom imel se je vršiti društveni shod. Okrajno glavarstvo Celjsko pa je shod prepovedalo (Čujte! na desni!), sklicujoč se na nemogoče določbe društvenega zakona. Vidi se, da tu ni odločil pravnik, ampak politik, sicer ne bi prezrl judikata državnega sodišča, nad katerim ni nobene instance več, judikata, jednega najstarejših, iz leta 1871., kjer je čitati, da „državno sodišče ne pozna v društvenem zakonu nobene določbe, s katero bi bilo kakemu društvu zabranjeno zborovati zunaj svojega sedeža (Čujte! na desni).“ — Dne 24. pr. meseca je opozarjal na rečeno prepoved poslanec gosp. prof. Šuklje v budgetnem odseku pri naslovu notranjega ministerstva. Ministerski predsednik grof Taaffe je odgovoril, da mu še ni došel rekurz zaradi prepovedi, da pa bode svoje ukrenil, kakor hitro se razvidi iz aktov, da je v istini, kakor je poslanec dokazoval, v tem slučaju žalil se društveni zakon. — Omenjamo pri tej priliki, da je c. kr. namestništvo v Gradci potrdilo prepoved c. kr. okrajnega glavarstva Celjskega, sklicujoč se na razloge prve instance. Društveni odbor je na to vložil ministerijalni rekurz. — V zadnji odborovi seji se je vzelo na znanje, da društveni odbornik g. dr. Majaron odpove svoje funkcije kot tajnik in knjižničar društva in kot urednik „Slov. Pravnika“, ker se preseli iz Ljubljane. Tajništvo je prevzel do novih volitev odbornik dr. Krisper, a z uredništvom „Slov. Pravnika“ za bodoče leto je odbor poveril gg. dra. Viktorja C. Supana in dra. Maksa Pirca.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: Drž. pravdnika namestnik dr. A. Eisenzopf državnim pravdnikom v Celovci; pristav pri okrajnem sodišči v Kamniku A. Potrato pristavom pri dež. sodišči Ljubljanskem; avskultant I. Terbuhović pl. Schlachtschwert pristavom pri okr. sodišči v Ilirski Bistrici; avskultant R. Pavlin pristavom pri okr. sodišči v Kopru; policijski koncipist v Gradci M. Papež policijskim komisarjem pri policijskem ravnateljstvu Graškem. — Premeščeni so: Okr. sod. pristav A. pl. Bamberg iz Vipave v Idrijo; okr. sod. pristav dr. I. Kladva iz Ilirske Bistrice v Kamnik; okr. sod. pristav dr. J. Toplak iz Idrije v Vipavo; — notarji dr. F. baron Martinec iz Rožaka v Celovec, dr. Fr. Berthold iz Železne Kaplje v Rožak in K. Kögeler iz Lane v Železno Kapljo.

— (Novo okrajno sodišče.) Pravosodni minister je ukrenil, da je iz sodnega okraja Logaškega izločiti katastralne občine: Cerknico, Doljenjo vas, Grahovo, Žerovnico, Selšček, Begunje, Bezuljak, Kožljek in Vlako ter jih združiti v sodni okraj Cerkniški.

— (O slovenskem uradovanju pri sodiščih) govoril je v poslanski zbornici državnega zbora dne 16. pr. meseca poslanec g. dr. Ferjančič (po stenografičnem zapisniku) nastopno: „V pravosodji zabeležiti nam je izdatno nazadovanje. Nikdar nismo zahtevali, naj se pri

pravosodji v slovenskih krajih nameščajo Slovenci po narodnosti, ne moremo pa odobravati, da se izvrstni kandidati slovenske narodnosti, katerim ni moči ničesar očitati, postavljajo za mlajše kandidate, o katerih se to ne more reči. Takšen slučaj primeril se je zadnji čas. (Čujte! na desni.) Pri uradništvu, bódi pravosodno, bódi politično, ne gledamo na narodnost. Zahtevamo pa, da mora uradništvo biti narodovega jezika zmožno v besedi in v pisavi, zahtevamo, da se to dokaže legalnim potem, v kar se nam vidi primerno sredstvo pri sodnih uradnikih sodni izpit, pri političnih uradnikih pa politični izpit. Da se pa to omogoči, zahtevamo in bomo vedno silneje zahtevali, naj se uvede akademično obravnavanje v prvi vrsti praktičnih pravnih disciplin, takšno obravnavanje, kakeršno je bilo v štiridesetih in petdesetih letih in za kakeršno je bil začetkom sedemdesetih let postavljen v državni proračun primeren kredit. Kar je bilo tedaj mogoče, to je mogoče tudi danes; kar je bilo tedaj potreba, je desetkrat večja potreba danes. (Odobranje na desni.) Toda samo jezikovno znanje uradnikov nam ne zadošča. Kaj nam pomagajo uradniki, naj so jezikovno še tako temeljito izobraženi, če se jezika nečejó posluževati. Na to pa naletimo pri vsakem koraku. Zato pa zahtevamo nadalje, naj izda vlada po smislu § 19. državnih osnovnih zakonov „o splošnih pravicah državljanov“, in z uporabo člena 11. o vladni in izvrševalni pravici naredbo, s katero zaukaže določno rabo narodnega jezika pri ustnem ali pismenem občevanju z narodom, ter da izvrševanje te naredbe kontroluje in nadzoruje. V nasprotji s tem pa moramo konstatovati, da se celo obstoječi pripomočki, izdani po vladnem ukazu, to so tiskovine, s katerimi se olajša občevanje s strankami, izvzemši Kranjsko, le malo ali nič ne porabljajo. Ko pa je letos poleti pravosodni minister z ozirom na dejansko potrebo nekega dvornega svetnika, Slovenca, od najvišjega sodišča prevzel v pravosodno ministerstvo, kakšen krik je nastal tedaj v nemških listih in v parlamentarnih krogih! Čula se je absurdna trditev, da slovenski narod ni sposoben ustvariti dvornega svetnika. No, o tem ne bom dosti besed izgubljal, pravosodni minister ravnal in ustregel je s tem le potrebi. Pravosodno ministerstvo dobiva dovolj aktov, civilne in kazenskopravne vsebine, in da užje teh ni, da so samo obilne konfiskacije slovenskih listov, tako je treba imeti koga, ki more vlado ali pravosodno ministerstvo poučiti ob upravičenih in neupravičenih konfiskacijah. Vprašam vas, kdo naj to stori? Ali naj pravosodno ministerstvo za to pokliče z ulice kakega prodajalca kostanjev, (Živahno odobranje na desni) da bo to opravljal? Kako nujno potrebno je, da vlada kaj ukrene, svedočita dva slučaja, o katerih je zadnji čas razsodilo najvišje sodišče. V enem slučaju izdal se je na slovensko tožbo v slovenskem jeziku odlok, s katerim se je dopustilo dokazovanje po pričah. Ta odlok je višje sodišče razveljavilo, a najvišjo sodišče ga je postavilo zopet v veljavo, češ, da se ni kršil noben zakon, ako se je na slovensko tožbo izdal slovensk odlok. To je jeden slučaj. V drugem slučaju pa prva instanca ni hotela izdati na slovensko tožbo slovenske medsodbe; medsodba

je to isto, kar je v drugem postopanju odlok. Višje deželno sodišče je to postopanje odobrilo, reki — in na to opozarjam gospoda pravosodnega ministra — da ni bila, odkar je izšel sodni red z dne 1. majnika 1781, torej pred 111 leti, izdana nikaka obvezna naredba, s katero je določeno, da je slovenske vloge slovenski reševati. Najvišje sodišče je temu pritrdilo, češ, da se ni kršil zakon s tem, ko se je na slovensko tožbo odrekla slovenska medsodba. (Čujte! Čujte!) Prej se torej ni kršil noben zakon, ko se je izdalo slovensko rešilo, zdaj se pa tudi ni kršil noben zakon, ko se je na slovensko tožbo odreklo slovensko rešilo. (Posl. dr. Pacák: Škandal!) Posledica tega je, da delajo sodišča kar hočejo. Zadnji slučaj naznanili smo pravosodnemu ministru v posebni interpelaciji dne 18. maja t. l. Nujno prosimo odgovora na to interpelacijo, da se razvozla voz in da nastanejo jasne razmere in se zapreči popolna zmešnjava.“

— (Iz budgetnega odseka poslanske zbornice.) Dne 14. t. m. je bila razprava o justičnem budgetu. Slovenski poslanec prof. Šuklje je opozoril na to, da naraščaj sodnih uradnikov, kateri bi bil zmožen slovensko uradovati, postaja jako pičel, da sta pa notarijat in advokatura prenapolnjena. Treba bi torej bilo, da se za vse, v sodno prakso vstopajoče pravnike takoj pripravijo adjuti, ali pa se obstoječi adjuti drugače začno razdeljevati. Sicer pa da ne zadošča sedanje dokazovanje jezikovne sposobnosti, nego je priporočati, da bi prositelji za službe v slovenskih krajih bili zavezani delati nekaj praktičnega izpita v slovenskem jeziku. Poslanec je tudi izrekel željo, da bi se za rešitev slovenskih tožba izdalo obče, stanovitno pravilo. Zahvalil je pravosodnega ministra, da je ustanovil novo okrajno sodišče v Cerknici in še dostavil željo, da bi se preobsežni sodni okraj Tolminski razdelil in zato ustanovilo novo okrajno sodišče v Kobaridu. — Pravosodni minister dr. graf Schönborn je na to odgovarjal, da na ozemlju Slovencev zares nedostaje sodniškega naraščaja in da je to tudi njemu žal, izhaja pa od tod, ker morajo kandidatje sodniške službe delj časa služiti brez plače. Isto pa je tudi po drugih sodnih okrožjih. Gledé na to razpravlja pravosodno ministerstvo s finančnim ministerstvom, naj bi vsi avskultantje dobivali adjute. Več da ne more obljubiti minister, ker je rešitev vprašanja zavisna tudi od finančnega ministerstva, vendar pa bode še nadalje na to vprašanje svojo pozornost obračal. Kar se tiče jezikovne kvalifikacije sodnih uradnikov, katere je namestiti v slovenskih krajih, težko je za nje skrbeti po splošnih ukazih. Res znabiti predlagajoča oblastva ne dajo vedno potrebnega poročstva, da so kandidatje-prositelji jezikovno sposobni, kakor trdé. Vender pa minister lahko zagotavlja, da se stvari v tem pogledu zboljšujejo, in on hoče za to skrbeti ter tudi novoimenovanemu predsedniku višjega deželnega sodišča v Gradci priporočiti, naj stori, kar je v tem pogledu moči doseči. Gledé sodnih rešil v jezikovno mešanih pravadah in obravnavah je minister pripomnil, da so ukazi, zadevajoči rabo slovenskega jezika, v tem pogledu nekoliko nedostatni, ker v njih ni določbe, ali je razsodbo, odnosno odlok izdati na nemškem ali pa slovenskem jeziku. Do ministra je prišel kon-

kreten slučaj, v katerem je jedna stranka obravnavala nemški, druga pa slovenski. Presojanje tega slučaja je na ministra napravilo utis, da dotični sodnik, izdaviši zgol nemško odločbo ni prekršil obstoječih ukazov, pač pa bi bilo po duhu jezikovnih predpisov, da se izda tudi slovenska odločba, in to se je tudi naznanilo dotičnemu sodišču pōtem višjega dež. sodišča Graškega. Gledé ustanovitve okrajnega sodišča v Kobaridu je minister odgovoril, da hoče uvaževati to vprašanje. — V isti seji je bil tudi govor o ministerskem ukazu iz julija meseca let l., s katerim se okrajnim sodiščem veleva, naj vselej prošnje, katere stranke po zakonu ustno prijavljajo, zapisujejo v zapisnik, potem pa tudi, da naj stranke pouče o dobrotah zapisovanja v zapisnik. Odsekov poročevalec je zato ministru dr. grofu Schönborn-u hvalo dajal. Minister je odgovoril, da je izdal ta ukaz, ker so se stranke mnogo pritoževale, da sodni uradniki ne vzprejemajo prošenj radi v zapisnik; smoter ukazu je bil, opozoriti sodišča na obstoječe predpise, da ne bi strank z zahtevami, ki se dadé v zapisnik vzprejeti, odpravljala in pošiljala k pravnim zastopnikom; ukaz se je torej izdal, da bi se pravoželjne stranke obvarovale zavlačevanja in troškov. Minister je pripomnil, da je predsestvom višjih dež. sodišč prepustil, izvršiti ta ukaz, da pa je k njemu prišla deputacija društva avstrijskih notarjev, ki se je izjavila, da noče remonstrovati proti ukazu samemu, nego le izraziti svoje pomisleke zoper to, kako so višjesodna predsestva ta ukaz intimovala. Zaradi tega je minister ukrenil, naj se mu vse višjesodne intimacije tega ukaza predložé, da bode te intimacije, kakor tudi spomenico notarske deputacije pregledal in rad potrebno popravil, ako bi se pokazalo, da višjesodna predsestva niso prav pogodila in izrazila intencij pravosodnega ministerstva. — Češki poslanec dr. Herold je v isti seji govoril o gmotnem stanju sodnih oseb in izrekel med drugim željo, naj se okrajni sodniki uvrste v sedmi in sodni pristavi v osmi dijetni razred. Minister je na to izjavil, da se je zastran sistemizovanja jednega dela okrajnih sodnikov v sedmem dijetnem razredu tudi uže obrnil do finančnega ministerstva in da ga bode skrb, doseči kolikor največ za zaslužne in z uradnimi deli preobložene načelnike okrajnih sodišč. Na vprašanja, kako dalječ je s pripravami za uvedbo novega civilno-pravdnega reda na podlogi ustnega postopanja in ali hoče justična uprava prej kot moči uvesti le-tó, za manj drago pravosodje in za varnost prava potrebno reformo, odgovoril je minister, da se dotični načrt zakona neprestano pripravlja in da ima upanje predložiti ga poslanski zbornici uže v bližnji sesiji, da pa je usoda civilno-pravdnega reda bistveno zavisna od usode načrta kazenskemu zakonu, ker bodo po novem kazenskem zakonu imeli sodni dvori manj posla, in se bodo s tem pridobile moči, katere se lahko porabijo za sodne dvore prve instancije kot vzklicna sodišča.

